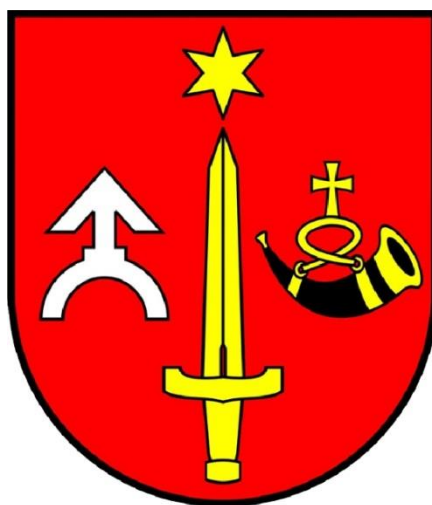

Załącznik do uchwały Nr ...../...../2023
Rady Gminy Wielgie
z dnia ..... 2023 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY W GMINIE WIELGIE
NA LATA 2023-2025**

WIELGIE

SPIS TREŚCI:

WSTĘP	3
I. REGULACJE PRAWNE	6
1.1. Podstawy prawne	6
1.2. Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	7
II. DIAGNOZA	8
2.1. Charakterystyka demograficzna	8
2.2. Statystyka rodzin objętych wsparciem	10
2.3. Zasoby instytucjonalne	18
2.4. Analiza SWOT	22
III. CELE I ZADANIA PROGRAMU	25
IV. PRZEWIDYWANE EFEKTY	29
V. ADRESACI PROGRAMU	30
VI. REALIZATORZY PROGRAMU	30
VII . ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	31
VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	31
IX. PODSUMOWANIE	32

WSTĘP

„Rodzina jest w życiu oparciem, czymś co chroni, co daje siłę.”

Sophia Loren

Główną komórką budującą każde społeczeństwo jest rodzina. Ma ona zasadniczy wpływ na kształtowanie tożsamości i postaw człowieka oraz na jego funkcjonowanie w rolach społecznych. Rodzina jest pierwszym, naturalnym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, gdyż wprowadza je w świat kultury i przygotowuje do udziału w życiu dorosłym. Oddziałując na osobowość dziecka, rodzina pokazuje mu swój system wartości i tradycje oraz ukierunkowuje jego postępowanie. Prawidłowe relacje w rodzinie chronią przed powstawaniem problemów społecznych, zwłaszcza przed uzależnieniami, przemocą i niedostosowaniem społecznym. Współczesna rodzina boryka się z wieloma problemami i zagrożona jest licznymi czynnikami patologicznymi.

Główną przyczyną powstawania dysfunkcji jest brak odpowiednich wzorców, z jakich mogą brać przykład dzieci wychowujące się w rodzinach dysfunkcyjnych. Najczęściej spotykanym problemem w środowiskach jest alkoholizm, przemoc domowa, powstawanie nieformalnych grup rówieśniczych nastawionych na wspólne spędzanie czasu wolnego, bezrobocie, ubóstwo. Niebagatelne znaczenie ma także stosowanie nieprawidłowych metod wychowawczych przez rodziców. Wszystkie te czynniki nieuchronnie prowadzą do dysfunkcji rodziny. Niewydolność rodziców znacznie wpływa i przyczynia się do zaburzeń zaspokajania podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, co prowadzi między innymi do zaburzeń szkolnych oraz izolacji społecznej. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie powyższym problemom poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę i dzieci, w taki sposób, aby byli w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania w środowisku daje szansę na dokonanie koniecznych zmian w celu polepszenia sytuacji rodziny. Pomoc powinna mieć na celu również podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmacnianie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Priorytetem wspierania rodzin jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i poprawnym pełnieniu ról

społecznych. Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia bezpieczeństwa emocjonalnego. Jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość młodego człowieka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. W przypadku jakiegokolwiek dysfunkcyjności rodziny, dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy państwa. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania jego tożsamości i prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami.

Zgodnie z art. 8 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.”

Jak wynika z art. 8 pkt 2 w/w ustawy „Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną;
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.”

Zgodnie z pkt 3 w/w artykułu „Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.”

Art. 10 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje, że „Pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190”. Zatem praca z rodziną realizowana jest za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielgiem.

Art. 10 pkt 3 w/w ustawy mówi, że „Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

„Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną” (art. 10 pkt 4).

Opierając się na założeniach w/w ustawy zatrudniono asystenta rodziny. Rolą asystenta rodziny jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent rodziny, czyli osoba, która przez pewien czas wspiera rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Asystent rodziny towarzyszy rodzicom we wprowadzeniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci.

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wielgie na lata 2023-2025 opracowany na podstawie art. 176 pkt. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.), zwany dalej Programem jest kontynuacją założeń i działań zawartych w poprzedniej edycji Programu, który powstał w 2020 roku i obowiązywał w latach 2020-2022. Zgodnie z zapisem w preambule w/w ustawy „Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Realizowane w ramach Programu zadania będą koncentrować się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie przywracając jej zdolność do prawidłowego wypełniania ról opiekuńczych i wychowawczych.

I. REGULACJE PRAWNE

1.1. Podstawy prawne

Podstawą prawną do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wielgie na lata 2023-2025 są następujące akty prawne:

1. Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120 poz. 526);
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.);
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249);
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 165);
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 172);
8. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40);
9. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1329 z późn. zm.);
10. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 204);
11. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1577 z późn. zm.);
12. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1359 z późn. zm.);
13. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1205 z późn. zm.);
14. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 615 z późn. zm.);
15. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1297);

16. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Wielgie na lata 2021-2026 (Załącznik do Uchwały nr XXVII/249/2021 Rady Gminy Wielgie z dnia 30 grudnia 2021 r.).

1.2. Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w art. 176 określa następujące zadania własne gminy w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust.3, w terminie:
  - a) do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,
  - b) do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Obowiązująca ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.) daje podstawę do podejmowania przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem działań, zmierzających do rozwiązywania problemów występujących w rodzinie. Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej został upoważniony przez Wójta Gminy Wielgie do realizacji zadań gminy w zakresie określonym w wyżej cytowanej ustawie. Powierzył zatem organizację pracy z rodziną Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Wielgiem.

II. DIAGNOZA

Diagnoza lokalna, dotycząca występujących problemów związanych z funkcjonowaniem rodziny została dokonana w oparciu o dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielgiem, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem, Zespołu Interdyscyplinarnego, Urzędu Gminy w Wielgiem, Posterunku Policji w Dobrzyniu n/Wisłą, Powiatowego Urzędu Pracy w Lipnie, Oświaty w Gminie Wielgie. Wykorzystano również dane raportu zawartego w „Diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych”, obejmującego podstawowe problemy społeczne w gminie Wielgie. Diagnoza została opracowana w 2022 r. na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wielgiem.

Do przeprowadzenia diagnozy w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych wykorzystano dane w oparciu o Sprawozdania Roczne MRiPS-03 oraz Oceny zasobów pomocy społecznej dla Gminy Wielgie, która obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy. Dane dotyczą lat 2020-2022.

2.1. Charakterystyka demograficzna

Gmina Wielgie jest typową gminą o charakterze rolniczym, położoną w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie lipnowskim. Gmina

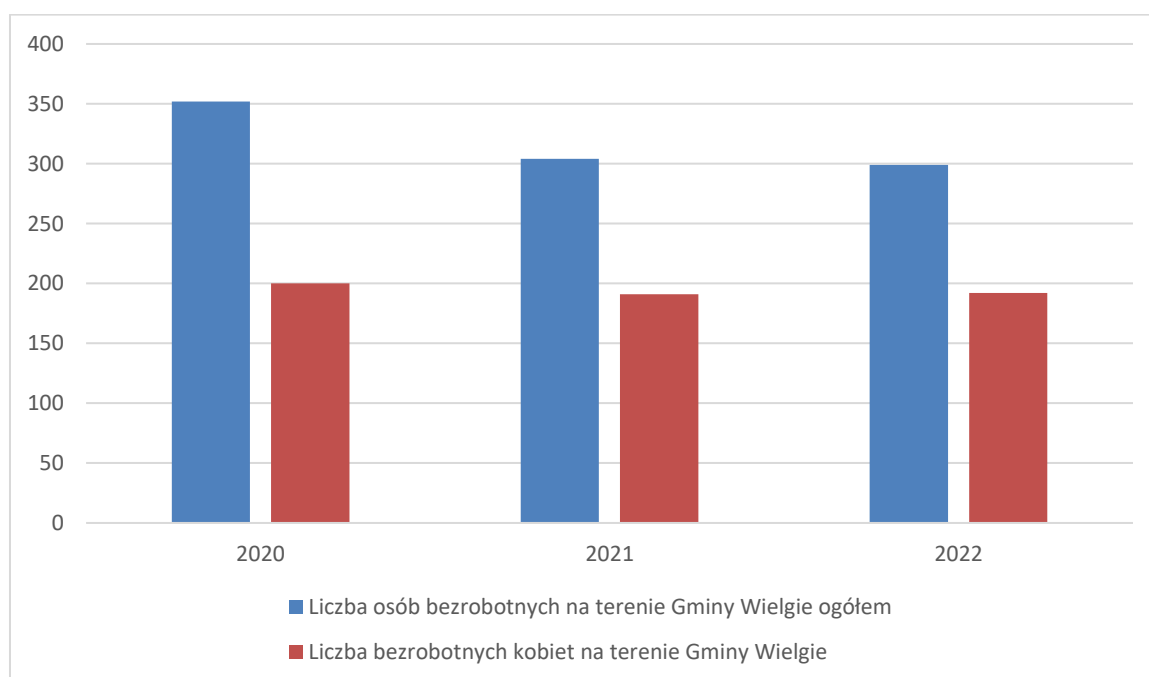

sąsiaduje od północy z gminami: Lipno oraz Skępe, od wschodu z gminą Tłuchowo, od południa z gminą Dobrzyń nad Wisłą, natomiast od zachodu z gminą Fabianki. Powierzchnia Gminy Wielgie wynosi 133,83 km², co stanowi 13,18% powierzchni powiatu, a 0,75% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego. Na obszarze gminnym znajduje się 17 sołectw. Największy odsetek ludności gminy zamieszkuje w miejscowości Wielgie, w której mieści się siedziba władz Gminy Wielgie.

Według stanu na dzień 31.12.2022 r. liczba ludności Gminy Wielgie wyniosła 6656 osób, z czego 49,98 % stanowiły kobiety, a 50,02 % mężczyźni. W stosunku do roku 2021 liczba ludności spadła o 16 osób (w 2021 r. liczba ludności wynosiła 6672 osoby), zaś w stosunku do roku 2020 liczba ludności spadła aż o 75 osób, gdzie wówczas wynosiła 6731 osób (dane na podstawie działu Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Wielgie).

Na koniec grudnia 2022 r. liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Wielgie zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lipnie wyniosła 299 osób, z czego 192 osoby stanowiły kobiety. W 2021 roku ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie wyniosła 304 osoby, z tego 191 to kobiety. Więcej bezrobotnych było w 2020 roku, gdzie według danych PUP Lipno status osoby bezrobotnej nosiły 352 osoby, w tym 200 kobiet. Wszystkie powyższe dane dotyczą ostatniego miesiąca kalendarzowego danego roku.

Wykres nr 1. Zarejestrowane osoby bezrobotne w Gminie Wielgie w latach 2020-2022

Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Wielgie w roku 2022 w porównaniu z rokiem 2020 zmalała o 53 osoby. Nadal jednak większą grupę statystyczną osób bezrobotnych stanowią kobiety.

Poniższa tabela przedstawia zarejestrowanych bezrobotnych z terenu Gminy Wielgie, z wyszczególnieniem osób z prawem do zasiłku dla bezrobotnych.

Tabela nr 1. Zarejestrowane osoby bezrobotne w Gminie Wielgie w latach 2020 – 2022

ROK	Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
	<i>Ogółem</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Razem</i>	<i>Kobiety</i>
2020	352	200	44	22
2021	304	191	41	24
2022	299	192	39	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych miesięcznych PUP w Lipnie z ostatniego miesiąca kalendarzowego danego roku.

Powyższe dane pokazują skalę bezrobocia w naszej gminie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lipnie. Pamiętać jednak należy, że liczba osób pozostających bez zatrudnienia jest znacznie wyższa, bo nie wszyscy rejestrują się w urzędzie pracy. Mowa tu o tzw. bezrobociu ukrytym. W tym przypadku trudno ustalić faktyczną skalę tego problemu.

2.2. Statystyka rodzin objętych wsparciem

Rodzina to najważniejsza i podstawowa komórka społeczna, pierwsze naturalne środowisko człowieka. Prawidłowe funkcjonowanie rodziny ma wpływ na to, jak kształtują się nasze prawidłowe wartości. Styl, atmosfera życia w rodzinie decydują o tym, jak dziecko, a później młody człowiek wykorzystuje zasób zdobytych doświadczeń. Rodzina określana jest jako grupa ludzi charakteryzująca się więzami pokrewieństwa. W ujęciu ustawy o pomocy społecznej definicja rodziny została rozszerzona. Istotniejsze niż więzy zostało przyjęte pojęcie tworzenia wspólnoty. Rodzina, jak wskazuje art. 6 pkt 14 to osoby

spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Ośrodek pomocy społecznej w realizacji swoich działań obejmuje zarówno rodziny, jak i osoby samotne. Karta Dużej Rodziny to ogólnopolski program opracowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień dla rodzin wielodzietnych. W 2022 r. wydano 243 karty, w 2021 r. – 69 kart, zaś w 2020 r. – 61 kart. Statystyki pokazują bardzo duży wzrost liczby rodzin, które skorzystały z programu.

W 2022 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgim przyznał pomoc i wsparcie 362 rodzinom o liczbie osób 1175, w 2021 r. – 375 rodzinom z liczbą osób 1211, zaś w 2020 roku – 405 rodzinom o liczbie osób w rodzinach 1354. Jak wynika z powyższego liczba rodzin korzystających z pomocy w 2022 r. zmniejszyła się w porównaniu do lat poprzednich. Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w 2022 roku również zmalała w porównaniu z rokiem 2021 i 2020. W 2022 r. rodzin z dziećmi, którym przyznano świadczenia było 228, w 2021 r. – 230, zaś w 2020 r. – 263. Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny z dwojgiem dzieci: w roku 2022 było to 87 rodzin, w 2021 r. 99 rodzin, a w 2020 roku 117 rodzin.

Poniższa tabela przedstawia charakterystykę rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022.

Tabela nr 2. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2020 – 2022

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020		2021		2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny ogółem	405	1354	375	1211	362	1175
o liczbie osób:	97	97	99	99	99	99
1						
2	47	94	48	96	40	80
3	61	183	45	135	49	147
4	100	400	98	392	84	336
5	60	300	46	230	50	250
6 i więcej	40	280	39	259	40	263
Rodziny z dziećmi ogółem	263	1140	230	996	228	989
o liczbie dzieci:	78	257	65	209	71	233
1						
2	117	485	99	405	87	356

3	42	218	40	205	40	203
4	17	104	17	103	22	132
5	6	45	5	38	4	30
6	2	16	3	23	2	15
7 i więcej	1	15	1	13	2	20
Rodziny niepełne ogółem	42	135	42	128	41	127
o liczbie dzieci:						
1	18	39	20	43	19	41
2	16	55	15	50	14	47
3	5	24	5	23	4	17
4 i więcej	3	17	2	12	4	22
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	44	102	37	86	34	73
o liczbie osób:						
1	18	18	16	16	14	14
2	12	24	7	14	12	24
3	4	12	6	18	2	6
4 i więcej	10	48	8	38	6	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie roczne MRiPS - 03.

Problemami z jakim zmagali się mieszkańcy Gminy Wielgie korzystający ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej w latach 2020-2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3. Powody przyznania pomocy w latach 2020 – 2022

Powód trudnej sytuacji życiowej	2020		2021		2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	174	621	148	470	153	497
Sieroctwo	0	0	1	2	0	0
Bezdomność	7	7	4	8	4	8
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24	133	24	138	37	210
w tym: potrzeba ochrony wielodzietności	19	113	21	124	35	200
Bezrobocie	234	825	207	721	194	689
Niepełnosprawność	88	227	84	220	88	242
Długotrwała lub ciężka choroba	104	290	104	273	105	279
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	160	661	143	584	161	643
w tym: rodziny niepełne	33	113	31	93	32	97
rodziny wielodzietne	51	280	42	239	51	286

Przemoc w rodzinie	1	2	3	13	1	7
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	4	5	7	10	5	6
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	4	2	2	4	11
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	2	3	14	35	16	43
Sytuacja kryzysowa	0	0	1	2	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	10	24	4	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie roczne MRiPS - 03.

Problemy związane z ubóstwem, bezrobociem, ochroną macierzyństwa, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą, alkoholizmem oraz bezradnością są ze sobą powiązane i często występują łącznie. GOPS w Wielgiem podejmuje działania w celu rozwiązywania pojawiających się problemów w rodzinach poprzez prace pracowników socjalnych, asystenta rodziny, innych specjalistów zatrudnionych w GOPS Wielgie oraz współpracę z innymi przedstawicielami służb i instytucjami zajmującymi się rodziną. Według analizy pracowników socjalnych w 2022 r. problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego odnotowano w przypadku 161 rodzin, rok wcześniej tj. w 2021 r. problem ten pojawił się w 143 rodzinach, zaś w 2020 r. w 160 rodzinach. W kwestii wspomnianego problemu utrzymywał się on na podobnym poziomie w roku 2020 i 2022, zaś w 2021 r. odnotowano spadek. Problem istnieje i wymaga szczególnej uwagi ze strony służb pomocy społecznej. Ciągłe narastający stres, wzrost obowiązków itp. prowadzi do bezsilności, a tym samym bezradności w rodzinie.

Po dokonaniu dogłębnej analizy powyższych środowisk przez pracowników socjalnych należy uznać, że nadal istnieje zagrożenie, iż działania podejmowane przez ośrodek okażą się niewystarczające, m.in. z uwagi na brak współpracy rodziny. Zatem, w sytuacji zagrożenia dobra dziecka, sąd opiekuńczy może zarządzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgim zatrudnia 1 asystenta rodziny. Od 01.01.2020 r. asystent rodziny zatrudniony jest na umowę o pracę w systemie zadaniowym. Wcześniej zatrudnienie asystenta rodziny było na podstawie umowy zlecenia.

W roku 2022 pomocą asystenta rodziny objętych zostało 12 rodzin wychowujących 30 dzieci. W roku 2021 pomocą asystenta rodziny objętych zostało 6 rodzin wychowujących 11 dzieci, zaś w roku 2020 asystent rodziny wspierał 11 rodzin o łącznej liczbie dzieci 17.

Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny to rodziny wieloproblemowe, które wymagają pomocy na wielu płaszczyznach funkcjonowania rodzinnego i społecznego. Praca asystenta w celu uzyskania efektów wymaga współdziałania z innymi służbami, instytucjami oraz specjalistami m.in. z dziedziny psychologii i terapii. Rodziny obejmowane są wsparciem asystenta z uwagi na występujące w rodzinie trudności m.in. niewydolność opiekuńczo - wychowawczą, bezrobocie, ubóstwo, problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz problemy z nadużywaniem alkoholu. Asystent rodziny dostosowuje swoje działania indywidualnie do rodziny i udziela pomocy w zakresie uzgodnionych wspólnie problemów i potrzeb. Pomoc indywidualna zmierza do rozwijania poczucia sprawczości, zwiększania wpływu na własne życie, podniesienia samooceny, wspierania realnych dążeń. Asystent rodziny pomaga w rozwiązywaniu podstawowych problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych. Wspiera aktywność społeczną, motywuje do podnoszenia kwalifikacji, pomaga w poszukiwaniu i podejmowaniu pracy zarobkowej. Asystent rodziny podejmuje także współpracę z rodzinami, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” asystent rodziny pełni funkcję koordynatora działań podejmowanych przez rodzinę, zmierzających do odnalezienia się rodziny w nowej sytuacji, jaką jest opieka nad chorym dzieckiem czy szczególne dbanie o siebie, gdy ciąża jest zagrożona. Od czasu wejścia w życie ustawy nie było rodziny wnioskującej o wsparcie asystenta rodziny.

Przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgim realizowany jest „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wielgie”, którego celem jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności pomocy oraz zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są szkody na zdrowiu fizycznym i psychicznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłego człowieka. Mówiąc o przemocy należy pamiętać, że jest ona zjawiskiem, które występuje powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona

obecna w codziennym życiu, zakładzie pracy, środkach masowego przekazu i w rodzinie. Przemoc doznana w rodzinie rodzi niezmiernie głębokie i szkodliwe konsekwencje, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Najbardziej jednak niepokojące jest to, że „przemoc rodzi przemoc”, tworząc swoistą pętlę przemocy, spinając coraz to nowe generacje pokoleń. Pomocą osobom doświadczającym przemocy w rodzinie z terenu gminy Wielgie zajmuje się powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny, który przyjął sobie za cel zapewnienie bezpieczeństwa, ochronę zdrowia i życia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że w roku 2022 założonych zostało 9 formularzy „Niebieska Karta”. Sprawcami przemocy we wszystkich przypadkach byli mężczyźni. W 2021 r. założono 15 formularzy „Niebieska Karta”, gdzie w 14 przypadkach sprawcami byli mężczyźni, w 1 – kobieta. W 2020 r. założono 19 „Niebieskich Kart”, w 17 przypadkach sprawcami przemocy byli mężczyźni, a w 2 przypadkach kobiety. Jak wynika z analizy w większości przypadków powodem stosowania przemocy był alkohol i zazdrość. Na przestrzeni lat zauważa się spadek zakładanych formularzy „Niebieska Karta”, co daje światło na lepsze relacje w rodzinach.

Według danych ze statystyk Policji, na terenie Gminy Wielgie w 2022 roku zaobserwowano niewielkie wahania w częstotliwości występowania pobicia oraz fizycznego i psychicznego znęcania się nad rodziną.

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań, związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Na terenie gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem. Zadaniem komisji jest m.in. rozpatrywanie wniosków o objęcie leczeniem odwykowym, przeprowadzanie rozmów z osobami z problemem alkoholowym, zobowiązanie do leczenia odwykowego, udzielanie wsparcia, motywowanie do zaprzestania spożywania alkoholu.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem wynika, że w 2022 roku przeprowadzono 27 rozmów z osobami z problemem alkoholowym. Komisja skierowała 1 wniosek o wydanie opinii w przedmiocie uzależnienia.

Jak wynika z badań przeprowadzonych w ramach „Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych” (w badaniu wzięło udział 100 osób: 49M i 51K) 58% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Badani wskazali na potrzebę

prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów, organizacji otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień oraz wsparcia dzieci w integracji po okresie pandemii.

W ramach „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Wielgie” rok rocznie realizowane są m.in. pozalekcyjne zajęcia sportowe, spektakle profilaktyczne dla uczniów, nauczycieli i rodziców, festyny, pogadanki.

Gmina dofinansowuje dożywianie dzieci w szkołach i placówkach. W terminie od stycznia do grudnia 2022 r. objęła pomocą 225 dzieci w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” (dane na 31.12.2022 r.).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgim realizuje zadania z zakresu przyznawania pomocy w formie stypendiów szkolnych o charakterze socjalnym. Corocznie do dnia 15 września przyjmowane są wnioski o przyznanie stypendium. Stypendium o charakterze socjalnym może być przyznane z powodu trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, a w szczególności, gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, wielodzietność, rodzina niepełna, niepełnosprawność, alkoholizm, narkomania, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, ciężka lub długotrwała choroba, a także gdy wystąpiło zdarzenie losowe.

Stypendium szkolne o charakterze socjalnym w I półroczu 2022 r. otrzymało 211 uczniów, zaś w II półroczu 2022 r. - 192 uczniów. Zasiłek szkolny czyli wsparcie finansowe w związku ze zdarzeniem losowym w 2022 r. otrzymało 6 uczniów.

Program „Rodzina 500+” jest finansowym fundamentem wsparcia rodzin. Realizowany w zakresie określonym w przepisach prawa. Program wszedł w życie 1 kwietnia 2016 r. i przyczynił się do znacznej poprawy sytuacji materialnej rodzin, wzmocnił je i nadał należyty priorytet. Jest najbardziej znaczącą i realnie odczuwalną pomocą finansową ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci.

W 2022 r. z Programu 500+ (świadczenie wychowawcze) skorzystały 772 rodziny.

Od 1 stycznia 2022 r., zgodnie z wprowadzonymi zmianami do rządowego programu „Rodzina 500+” zmieniły się zasady naboru wniosków o przyznanie świadczenia wychowawczego. Według nowych zasad, obsługę przyjmowania i rozpatrywania wniosków oraz przyznawania świadczenia wychowawczego przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych w miejsce dotychczasowych realizatorów programu.

Sprawy dotyczące prawa do świadczenia wychowawczego za okresy sprzed 1 stycznia 2022 r. z wniosków złożonych do 31 grudnia 2021 r., do ich zakończenia nadal realizują dotychczasowe organy (tj. w sprawach świadczenia wychowawczego – gminy,

w sprawach dodatków wychowawczych przysługujących na dzieci w pieczy zastępczej – powiaty, natomiast w sprawach wymagających rozstrzygnięć związanych z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego – wojewodowie).

Program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny.

Od 1 lipca 2021 r., zgodnie z wprowadzonymi zmianami do rządowego programu "Dobry Start" zmieniły się zasady naboru wniosków o przyznanie w/w świadczenia. Począwszy od roku szkolnego 2021/2022, świadczenie to przyznaje i wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych - w miejsce gminnych i powiatowych organów właściwych - zapewniając w pełni zautomatyzowany proces obsługi. Według nowych zasad, wnioski o świadczenie „Dobry Start” można składać do ZUS tylko drogą elektroniczną, a wypłata przyznanego świadczenia odbywa się już wyłącznie w formie bezgotówkowej, na wskazane konto bankowe.

Na terenie Gminy Wielgie znajdują się następujące placówki oświatowe: Zespół Placówek Oświatowych w Wielgiem (Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Wielgiem, Publiczne Przedszkole w Wielgiem), Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Zadusznikach, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Czarnem, Niepubliczne Przedszkole „Akademia Przedszkolaka” w Wielgiem i punkty przedszkolne dotowane przez samorząd w szkołach podstawowych. W ramach udzielania wsparcia w placówkach oświatowych zatrudnieni są m.in. pedagodzy, psychologzy, logopedzi.

Oprócz placówek oświatowych działa Ośrodek Kultury i Biblioteka Gminy Wielgie. GOPS Wielgie nadal organizuje wsparcie dla osób uzależnionych i współuzależnionych. Dzięki temu w szkołach na terenie gminy nadal działają 3 Punkty Konsultacyjne dla osób uzależnionych i współuzależnionych w szczególności od alkoholu i narkotyków, które prowadzone są przez Instruktora Terapii Uzależnień – psychoterapeutę z firmy „Sensica – Szkolenia” (1 punkt w szkole w Czarnem, 1 punkt w szkole w Wielgiem i 1 punkt w budynku pod adresem Zaduszniki 10). Punkty finansowane są ze środków „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Wielgie”. Również w miejscowości Zaduszniki nr 10 ma swoją siedzibę Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Szansa”, gdzie prowadzona jest terapia i organizowaną są meetingi. W budynku Urzędu Gminy w Wielgiem w punkcie konsultacyjnym świadczy usługi psychologiczne firma „Feniks s.c. Mokowo 37”. W rodzinach, w których pojawia się alkohol często dochodzi do wspomnianej wcześniej przemocy domowej, dlatego tego typu wsparcie – zajęcia terapeutyczne są niezbędne. Z poradnictwa terapeutycznego w dalszym ciągu mogą

korzystać bezpłatnie wszyscy mieszkańcy Gminy Wielgie, bez względu na płeć czy status materialny. Mieszkańcy gminy mogą również skorzystać z bezpłatnego poradnictwa prawnego/urzędowego, udzielanego raz w tygodniu przez inspektora do spraw wsparcia rodziny zatrudnionego w GOPS Wielgie.

Pandemia, która trwa od 2020 r. przyniosła wiele negatywnych konsekwencji dla rodzin, głównie obniżenie standardu życia, wzrost konfliktów, zmęczenie, problemy edukacyjno-wychowawcze dzieci, nasilenie problemów w obszarze zdrowia psychicznego. Sprawiała, że więcej osób zaczęło wymagać specjalistycznego wsparcia ze względu na załamania psychiczne, depresję, izolację od środowiska czy grup rówieśniczych. W związku z trwającą od 2022 r. wojną na Ukrainie, wszyscy solidarnie pomagają uchodźcom. Mieszkańcy Gminy Wielgie przyłączali się do wszelkich akcji, a przybyłym dawali schronienie i wsparcie. Instytucje z terenu gminy od samego początku wspierały naród ukraiński.

2.3. Zasoby instytucjonalne

Znajomość potencjału i dostępności usług daje możliwość formowania zadań, które mają stanowić połączony system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich ról społecznych. Program Wspierania Rodziny w Gminie Wielgie na lata 2023-2025 będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej. W gminie funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje, mające w obrębie swoich zainteresowań i działań rodzinę oraz dziecko, a w szczególności:

1. Urząd Gminy Wielgie:

- przydział lokali socjalnych,
- wspieranie lokalnych programów oraz inicjatyw na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.

2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem:

- praca socjalna (m.in. wspieranie rodzin w kryzysie, zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu),
- przyznawanie i wypłata świadczeń z pomocy społecznej,
- świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny,

- świadczenia wychowawcze - koordynacja,
- dożywianie dzieci w szkole,
- specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne, prawne, pedagogiczne),
- świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- przyznawanie i wypłata dodatków mieszkaniowych,
- Karta Dużej Rodziny,
- stypendia szkolne o charakterze socjalnym,
- wsparcie psychologiczno–terapeutyczne,
- wsparcie asystenta rodziny,
- dowóz dzieci niepełnosprawnych m.in. do szkół,
- aktywizacja zawodowa,
- realizacja programów i projektów.

3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem:

- przeciwdziałanie problemom, dotyczącym nadużywania alkoholu i narkomanii,
- poradnictwo, wsparcie terapeutyczne i prawne, terapia psychologiczna.

4. Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

- wsparcie i pomoc rodzinom w przezwyciężaniu problemu przemocy,
- integrowanie i koordynowanie działań wszystkich instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy.

5. Placówki oświatowo - wychowawcze:

- działalność edukacyjno-wychowawcza,
- organizacja wypoczynku,
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci i rodziców,
- realizacja szerokiej gamy programów i projektów w zakresie wspierania rodziny i jej edukacji,
- prowadzenie projektów dla utalentowanej młodzieży,
- prowadzenie programu edukacyjnego na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- realizacja zadań szkolnego programu wychowawczo – profilaktycznego,
- prowadzenie szeregu programów zdrowia dzieci.

6. Ośrodek Kultury i Biblioteka Gminy Wielgie:

- działalność kulturalna,

- konkursy plastyczne,
- konkursy muzyczne,
- koła zainteresowań plastycznych (organizowanie zajęć plastycznych),
- organizowanie czasu wolnego (w czasie ferii, wakacji),
- okolicznościowe imprezy,
- upowszechnianie czytelnictwa,
- organizowanie szeregu konkursów, prelekcji, wykładów, spotkań autorskich,
- organizacja czasu wolnego dla poszczególnych członków rodzin, dla odbiorców w różnym wieku np.: spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, wycieczki, wystawy itp.
- realizacja szerokiej gamy programów i projektów w zakresie wspierania rodziny i jej edukacji,
- konkursy dla dzieci,
- integracja społeczna, rodzinna, regionalna.

7. Placówki ochrony zdrowia:

- działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej,
- prowadzenie akcji edukacyjno – informacyjnej dla dzieci i ich rodzin,
- prowadzenie patronażu przez pielęgniarki środowiskowe i położne u rodziców noworodków.

8. Sąd Rejonowy :

- orzekanie z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.

9. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej:

- zadania o charakterze wychowawczo - resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związanym z wykonywaniem orzeczeń Sądu.

10. Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna:

- diagnostyka,
- specjalistyczne wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i terapeutyczne,
- edukacja rodzin w zakresie prawidłowych postaw opiekuńczo – wychowawczych.

11. Komenda Powiatowa Policji:

- zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie gminy,
- przeciwdziałanie przestępczości,
- działalność o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym,

- prowadzenie szeregu prelekcji w szkołach o charakterze promującym bezpieczeństwo i prawidłowe postawy rodzin.

12. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie:

- diagnoza, pomoc i wsparcie dla rodzin zastępczych oraz rodzin zagrożonych kryzysem,
- poradnictwo specjalistyczne, rodzinne, prawne, mediacje,
- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej,
- wspomaganie funkcji opiekuńczo – wychowawczych rodzin.

13. Parafia:

- działalność charytatywna,
- wsparcie dla rodzin,
- promowanie prawidłowych postaw rodzinnych.

14. Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia:

- działalność charytatywna,
- pikniki dla rodzin,
- Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, Choinka, bale,
- dożynki,
- Festyn Myśliwski,
- zawody w powożeniu,
- zabawa sylwestrowa,
- zawody sportowo – pożarnicze,
- imprezy charytatywne.

15. Powiatowy Urząd Pracy:

- poradnictwo zawodowe,
- aktywizacja społeczno - zawodowa członków rodzin.

16. Sołectwa:

- szeroka działalność Kół Gospodyń Wiejskich,
- zagospodarowanie czasu wolnego,
- imprezy okolicznościowe,
- integracja środowiska lokalnego,
- prowadzenie profilaktyki (uzależnienia) – imprezy dla dzieci.

Na terenie Gminy Wielgie widoczny jest szereg działań wspierających rodzinę.

2.4. Analiza SWOT

Istotnym elementem diagnozy jest analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w obszarze wsparcia rodziny. Analizę SWOT w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 4. Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w obszarze wsparcia rodziny

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • znajomość zasobów środowiska lokalnego, • dobra współpraca GOPS z Sądem Rodzinnym, kuratorami społecznymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodkami zdrowia, stowarzyszeniami pod kątem działań na rzecz dobra dziecka, • dostosowanie liczby zatrudnienia asystentów do realnych potrzeb, • skuteczne pozyskiwanie środków na zatrudnienie asystentów w ramach programów rządowych, • dobry dostęp do szkoleń i podnoszenia kwalifikacji zawodowych asystenta rodziny oraz pracowników socjalnych z dziedziny wsparcia rodziny, • rozwój działań profilaktycznych zapobiegających umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,	<ul style="list-style-type: none"> • dysfunkcjonalność rodzin w wielu obszarach życia społecznego, zawodowego i emocjonalnego, • długotrwały problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, • opór rodzin biologicznych przed dokonywaniem zmian np. przed podjęciem leczenia odwykowego lub terapii rodzinnej, • brak rodzin wspierających, • brak instytucji opieki nad dzieckiem do lat 3 (żłobki), • brak placówek wsparcia dziennego, • niewystarczająca oferta rozwoju zainteresowań, organizacji czasu wolnego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych ze strony organizacji pozarządowych, • brak spójnego systemu współpracy

<ul style="list-style-type: none"> • praca z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej, • realizacja programów rządowych, projektów współfinansowanych ze środków unijnych, • współpraca asystenta rodziny z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej (PCPR), • bezpłatne zajęcia dla dzieci organizowane przez Ośrodek Kultury i Biblioteka Gminy Wielgie. 	<p>3 sektorowej: sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego.</p>
<p style="text-align: center;">SZANSE</p>	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości, dotyczący wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny, • profesjonalizacja służb społecznych pod kątem umiejętności edukowania, motywowania rodzin do zmian i korzystania z zasobów gminy w kierunku prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, • wczesna interwencja w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i prawidłowego rozwoju dziecka, daje większe szanse na uaktywnienie rodzin w kierunku odzyskania zdolności prawidłowej opieki nad dzieckiem, 	<ul style="list-style-type: none"> • rażące zaniedbania rodziców wobec własnych dzieci, • łańcuszek międzypokoleniowy dziedziczenia dysfunkcyjności, • duży odsetek rodzin z problemem alkoholowym, • duża ilość rozpadu rodzin, • wzrost liczby osób dorosłych i dzieci zagrożonych uzależnieniami behawioralnymi (np. uzależnienie od telefonu), • uzależnienie rodzin od pomocy społecznej - mała aktywność własna, • długotrwały i trudno mierzalny proces przywracania rodzinie zdolności

<ul style="list-style-type: none"> • rozwój współpracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny daje szansę systemowego współdziałania dla dobra dziecka, • rozwijająca się sieć bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzin i dzieci; oferta Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych, oraz organizacji pozarządowych, • włączenie sektora prywatnego w działania na rzecz rodzin i aktywizacji środowiska lokalnego, • realizacja projektów współfinansowanych ze środków unijnych na rzecz aktywizacji środowiska lokalnego daje szansę na uaktywnienia wewnętrznych zasobów rodzin w celu samodzielnego rozwiązywania swoich problemów. 	<p>prawidłowego funkcjonowania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak długofalowej strategii finansowania zatrudnienia asystentów rodzin (programy rządowe są ogłaszane na dany rok), • niski poziom zaangażowania szkół w rozwiązywanie problemów wychowawczych uczniów, • niewystarczające oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci wpływających na rozwój indywidualnych uzdolnień i zainteresowań, • brak kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe.
--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: dane GOPS Wielgie.

Wnioski:

Z analizy zebranych danych wynika, że liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich 3 lat zmalała. Zauważalne jest to porównując rok 2022 z rokiem 2020, gdzie odnotowano spadek o 35 rodzin. W 2022 r. pomocą społeczną objęto 228 rodzin z dziećmi, przy czym liczba rodzin wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wynosiła w danym roku 161 rodzin, z czego 32 to rodziny niepełne.

Wsparciem asystenta rodziny w 2022 r. objętych było 12 rodzin. Liczba osób objętych asystenturą w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła dwukrotnie. Zdarza się, że asystent kończy pracę z jedną rodziną, a zaczyna wspierać kolejną, która wymaga podjęcia stosownych działań. Wykonywanie obciążającej i odpowiedzialnej pracy asystenta rodziny

wymaga rozwijania i wspierania warsztatu. Wsparcie asystenta rodziny to długofalowy proces, którego efekty mogą być widoczne dopiero po wielomiesięcznej, systematycznej i wymagającej obopólnego zaangażowania pracy rodziny i asystenta. Należy zaznaczyć, że żadnej rodzinie, która wyraziła gotowość do podjęcia współpracy z asystentem nie odmówiono tej formy pomocy. W 2022 r. kontynuowano realizację działań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w zakresie zabezpieczenia właściwej opieki nad małoletnimi. Prowadzono działania wspierające, jak i pomocowe skierowane do rodzin, które z różnych powodów znalazły się w sytuacji kryzysowej. Rodziny dysfunkcyjne otrzymały systematyczne wsparcie pracowników socjalnych i asystenta rodziny. Działania polegały na wczesnej interwencji specjalistów, która stwarzała szansę na efektywną pomoc i pozwalała chronić integralność rodziny.

III. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Głównym celem programu jest polepszenie sytuacji rodzin, poprawa jakości życia, zapobieganie patologii i wykluczeniu społecznemu. Umożliwienie wszechstronnego rozwoju dzieciom, przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których rodziny nie są w stanie pokonać wykorzystując własne możliwości i środki.

Tabela nr 5. Cele szczegółowe programu

Lp.	Zadania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji
1.	Wspieranie rodzin biologicznych w odzyskiwaniu lub wzmacnianiu prawidłowego funkcjonowania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lipnie, Parafie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia	2023-2025
2.	Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Gminna Komisja Rozwiązywania	2023-2025

		Problemów Alkoholowych w Wielgiem, placówki oświatowe, Posterunek Policji, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia	
3.	Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (w tym: psychologicznego, prawnego, rodzinnego)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem, placówki oświatowe, stowarzyszenia	2023-2025
4.	Wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny oraz ochrona dzieci przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, placówki oświatowe, Ośrodek Kultury i Biblioteka Gminy Wielgie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, Posterunek Policji, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem, Urząd Gminy Wielgie	2023-2025
5.	Współpraca z podmiotami i instytucjami zajmującymi się rodziną i dzieckiem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lipnie, Urząd Gminy Wielgie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lipnie, kuratorzy sądowi, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem, Posterunek Policji, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, służba zdrowia, Ośrodek Kultury i Biblioteka Gminy Wielgie	2023-2025
6.	Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Kuratorzy sądowi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lipnie	2023-2025
7.	Udzielanie pomocy finansowej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem	2023-2025

8.	Wsparcie dla rodzin z osobami długotrwale bezrobotnymi	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Urząd Gminy Wielgie, Powiatowy Urząd Pracy w Lipnie, organizacje pozarządowe	2023-2025
9.	Organizacja i koordynacja dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach/przedszkolach	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Urząd Gminy Wielgie, placówki oświatowe, CARITAS	2023-2025
10.	Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Urząd Gminy Wielgie, placówki oświatowe	2023-2025
11.	Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem	2023-2025
12.	Zapobieganie powstania sytuacji kryzysowych, wymagających interwencji oraz skuteczne reagowanie w sytuacji już zaistniałych poprzez udzielenie wielopłaszczyznowego wsparcia	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Sąd Rejonowy w Lipnie, Posterunek Policji, kuratorzy sądowi, służba zdrowia	2023-2025
13.	Rozszerzanie oferty edukacyjnej działań profilaktycznych dla osób zagrożonych (uzależnionych i ich rodzin) oraz specjalistyczne poradnictwo, w tym psychologiczne dla dzieci	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem	2023-2025
14.	Podejmowanie przez placówki oświaty działań w zakresie profilaktyki uzależnień innych problemów społecznych przez prowadzenie w szkole programów profilaktycznych, dotyczących uzależnień, agresji, radzenia sobie ze stresem	Urząd Gminy Wielgie, placówki oświatowe	2023-2025
15.	Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem	2023-2025

16.	<p>Podnoszenie jakości i dostępności świadczonego wsparcia dla rodzin z dziećmi poprzez:</p> <p>a) podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników: szkolenia, przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu poprzez zapewnienie superwizji,</p> <p>b) współpraca z podmiotami i instytucjami zajmującymi się rodziną,</p> <p>c) zatrudnianie asystentów rodzin adekwatnie do potrzeb,</p> <p>d) pobudzanie aktywności środowiska lokalnego poprzez wspólne działania rodzin, sektora publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych</p>	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiem przy współdziałaniu innych instytucji	2023-2025
17.	Dążenie do utworzenia placówek wsparcia dziennego	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiem, Urząd Gminy Wielgie przy współdziałaniu innych instytucji	2023-2025
18.	Podjęcie działań zmierzających do utworzenia żłobka na terenie gminy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiem, Urząd Gminy Wielgie, placówki oświatowe przy współdziałaniu innych instytucji	2023-2025
19.	Podjęcie działań, zmierzających do powstawania rodzin wspierających	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiem	2023-2025
20.	Współpraca z Warsztatem Terapii Zajęciowej (WTZ), w zakresie wsparcia rodziny, w której jest osoba niepełnosprawna	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkiem	2023-2025

21.	Współpraca z Zakładem Aktywizacji Zawodowej (ZAZ), w zakresie stworzenia możliwości pracy dla osób niepełnosprawnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem	2023-2025
22.	Współpraca ze Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia Ofiar Przemocy w Rodzinie we Włocławku (MOPR Włocławek)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Zespół Interdyscyplinarny	2023-2025
23.	Realizacja programów osłonowych wspierających rodzinę	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem, Urząd Gminy Wielgie	2023-2025

Nadrzędnym celem programu jest ścisła współpraca podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin, co gwarantuje umożliwienie wszechstronnego rozwoju dzieciom, przezwycięzeniu trudnych sytuacji życiowych, których rodziny nie są w stanie pokonać własnymi siłami, możliwościami i środkami.

IV. PRZEWIDYWANE EFEKTY

Realizacja głównych założeń i celów Programu, przyczyni się do osiągnięcia przewidywanych efektów m.in.:

- pozostanie dzieci w rodzinie biologicznej lub powrót dzieci z pieczy zastępczej,
- ograniczenie powstawania sytuacji kryzysowych rodzin wymagających interwencji,
- współpraca z realizatorami programu, dotycząca wielowymiarowego wsparcia dla dzieci i rodzin przeżywających trudności życiowe,
- rozwój działalności profilaktycznej,
- pomoc osobom niepełnosprawnym,
- aktywizowanie społeczności lokalnej,
- usprawnienie rodzin w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- podniesienie profesjonalizmu i skuteczności pracy osób niosących pomoc rodzinie,
- zwiększenie dostępności usług dla rodzin z dziećmi.

V. ADRESACI PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wielgie na lata 2023-2025 skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie Gminy Wielgie przeżywających trudności życiowe, których nie są w stanie pokonać w oparciu o własne siły, możliwości i środki.

Jak już wspomniano wcześniej do celów programu przyjęto definicję wskazaną w art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej, określającą rodzinę jako „osoby spokrewnione i niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa. Do programu rodzinę stanowić będzie każda grupa osób, która pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, wychowująca dzieci, przeżywająca trudności życiowe oraz wykazująca bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wielgie na lata 2023-2025 powinny realizować podmioty, które w ramach swoich kompetencji posiadają obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz podmioty lub osoby specjalizujące się bądź mające kontakt z dzieckiem i rodziną.

Program realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem przy udziale:

- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wielgiem,
- Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Posterunku Policji w Dobrzyniu n/Wisłą,
- Sądu Rejonowego,
- Placówek oświatowych z terenu Gminy Wielgie,
- Ośrodka Kultury i Biblioteka Gminy Wielgie,
- Służby zdrowia,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lipnie,
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lipnie,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Lipnie,
- Sąd Rejonowy – Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,

- Organizacji pozarządowych i stowarzyszeń działających w zakresie: profilaktyki, wspierania rodziny i dziecka, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomocy społecznej, edukacji, promocji i ochrony zdrowia,
- Parafii,
- Społeczności lokalnej.

Wszystkie wymienione instytucje i organizacje współpracują ze sobą, powiadamiając się wzajemnie o problemach w rodzinach i podejmują wspólne działania na rzecz rodziny, które w ramach swoich kompetencji posiadają.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację niezbędnych działań w ramach Programu mogą pochodzić z:

- 1) budżetu gminy,
- 2) budżetu państwa (w tym rządowych programów),
- 3) innych źródeł (w tym środków unijnych).

VIII. MONTORING I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem „Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wielgie na lata 2023-2025” jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielgiem – organizator pracy z rodziną. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Ważny element monitoringu dla Programu stanowić będzie coroczne sprawozdanie przedkładane Radzie Gminy Wielgie zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Do oceny stopnia realizacji działań zostaną wykorzystane następujące wskaźniki:

- liczba programów na rzecz dzieci i rodziny,
- liczba programów profilaktycznych i edukacyjnych,
- liczba dzieci objęta opieką do lat 3,
- liczba rodzin objętych Programem „Karta Dużej Rodziny”,
- liczba i rodzaje porad udzielonych przez specjalistów,

- liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną, świadczeniami rodzinnymi, świadczeniami z funduszu alimentacyjnego,
- liczba dzieci dożywianych w szkołach,
- liczba dzieci, które otrzymały stypendium i wyprawkę szkolną (realizowane przez szkoły),
- liczba dzieci biorących udział w zajęciach organizowanych przez Ośrodek Kultury i Bibliotekę Gminy Wielgie w trakcie ferii i wakacji,
- liczba rodzin objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba założonych Niebieskich Kart,
- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej/powracających z pieczy zastępczej do rodziców,
- liczba dzieci korzystających ze stypendium szkolnego o charakterze socjalnym,
- liczba osób korzystających z poradnictwa GKRPA w Wielgiem oraz liczba wniosków skierowanych na leczenie odwykowe do Sądu,
- liczba pracowników pracujących z rodziną, którzy podnieśli swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach, studiach, superwizjach.

IX. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wielgie na lata 2023-2025 zakłada tworzenie optymalnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodziny, wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz poprawy stylu i jakości życia. Wspieranie rodzin nadal będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny a rodzinie będą stwarzane możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększy szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku i poczucie odpowiedzialności przy wykorzystaniu własnych potencjałów jakie posiada. Powodzenie w zakresie realizacji Programu w dużej mierze będzie zależać od współpracy z podmiotami zajmującymi się sprawami rodziny i podejmowania wspólnych działań.

Wspierając rodzinę, przyczyniamy się do rozwoju i wzmacniania więzi w całej społeczności, a działania profilaktyczne przeciwdziałają takim zjawiskom jak marginalizacja,

wykluczenie społeczne oraz „dziedziczenie” dysfunkcji, bezradności i zależności od innych. Trzeba też mieć świadomość, że nie każda rodzina jest gotowa skorzystać z tej oferty, bo wiąże się to często ze zmianą dotychczasowego stylu życia, przełamania dotychczasowych wzorców rodzinnych, podjęcia wysiłku w kierunku terapii, leczenia odwykowego, zatrudnienia, dbania o potrzeby dzieci. Wówczas, gdy dobro dziecka jest zagrożone, gdy jest krzywdzone, zaniedbywane - konieczne są działania interwencyjne i umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Ale nawet w takiej sytuacji rodzina nadal ma szansę odzyskać dziecko i może uzyskać wsparcie w odzyskaniu zdolności do prawidłowej opieki nad dzieckiem. Nadal jednak pozostaje pytanie: Czy będzie chciała z tej szansy skorzystać?